

Organizacija zdravstva u Medicinskom centru Bjelovar u Domovinskom ratu

Luka Ježek i Ivan Cikoja

Medicinski centar Bjelovar

UDK 614.39:355/359

Prispjelo: u rujnu 1992.

Događanja u pakračko-daruvarskom, grubišno-poljskom, te bilogorskom kraju, u Medicinskom centru Bjelovar ispravno su procijenjena. Transformacija mirnodopskog zdravstva u ratni sanitet s odgovarajućim stručnim ljudskim potencijalom, donekle

zaštićenim radnim prostorima, omogućili su nam da svoju glavnu ulogu, liječenje ranjenika, učinimo na najbolji mogući način, držeći se načela moderne medicinske znanosti.

Ključne riječi: organizacija zdravstva, rat

Početkom ožujka 1991. godine, pakračko područje postaje krizno žarište u Republici Hrvatskoj, pa je naša procjena bila da će se kriza pogoršavati, te da postoji mogućnost težih sukoba na području bilogorsko-daruvarskog i pakračkog teritorija.

Naš je prvi zadatak bio da zbog mogućnosti većeg broja ranjenika iz spomenutog područja osposobimo djelatnosti koje se neposredno angažiraju u takvim prilikama.

U gradu Bjelovaru bio je jak garnizon JA, s velikom razornom moći, nekoliko kasarni, velike količine teškog naoružanja sa skladištima oružja i municije. Taj corpus alienum trebalo je odstraniti, u prvo vrijeme neutralizirati, a to je bilo moguće samo aktivnom obranom, što je tražilo žrtve u materijalnim sredstvima i ljudskom potencijalu. Ovo drugo bila je briga našega zdravstva.

Zbog opasnosti kopnenih i zračnih napada na bolničke objekte, koji su paviljonskog tipa, trebalo je osigurati pričuvena radna mjesta u podrumima, te osposobiti skloništa za bolesnike i bolničko osoblje, koja su dakako bila improvizirana u skladišnim i podrumskim prostorijama, jer naši bolnički objekti ne posjeduju građena skloništa. Organizirali smo alternativne izvore energije pitke vode, te rezerve sanitetskog materijala i prehrane, a sve sklonišne prostore zaštitili samo vrećama pijeska. Vidno smo označili propisanim međunarodnim znakom Crvenog križa sve paviljone u bolničkom krugu, vozila Medicinskog centra i pokretne liječničke ekipe. Neke podrumске prostorije pretvorili smo u kirurške dvorane a radiološku i laboratorijsku obradu približili smo tim prostorima. Nedostajali su nam instrumenti, respiratori, torakalne crpke, pokretne kirurške lampe i ponajviše vanjskih fiksatori. Sreća da smo neposredno prije tih

zbivanja s tvrtkom Siemens ugovorili kupnju jednog modernog respiratora, koji je isporučen u ljetu 1991. godine, te se uz postojeći respirator donekle poboljšalo stanje u intenzivnoj njezi.

Kako smo od Ministarstva zdravstva dobivali informacije, koje su nas upućivale kako se iz mirnodopskog zdravstva transformirati u ratni sanitet, strogo smo provodili dobivene upute. Formirali smo krizni štab Medicinskog centra 1. kolovoza 1991. godine, koji je postao stožerno mjesto planiranja i provođenja svih aktivnosti vezanih za organizaciju zdravstva, ali i za sigurnost objekta bolnice u novonastaloj situaciji. Dobivši prve knjige, od Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske koje su bila prava ratna izdanja organizirali smo seminare za liječnike u Bolnici, liječnike opće medicine iz Bjelovara, Garešnice, Grubišnog Polja i Čazme. Formirali smo mobilne timove, te timove u Bolnici, a postojalo je i stalno dežurstva kriznog štaba Medicinskog centra. Aktiviran je vod civilne zaštite Medicinskog centra, koji je odigrao značajnu ulogu u zaštiti objekata, ali i bio od velike pomoći za vrijeme evakuacije bolesnika i ranjenika u skloništa, u vrijeme učestalih zračnih i općih opasnosti u Bjelovaru. Bolničke objekte je osiguravala i policijska uprava u Bjelovaru, a bio je strogo proveden režim posjete bolesnicima, kao i kontrola ulaza i izlaza iz bolničkog kruga. Mjere zamračenja su se strogo provodile, jer je prelijetanje neprijateljskih zrakoplova i helikoptera bilo svakonoćno. Dežurni u kriznom štabu vodili su dnevnik zbivanja za vrijeme dežurstva, koji se odnosio na sve događaje u bolničkom krugu.

Od 15. kolovoza 1991. godine do 30. svibnja 1992. godine u našoj je Bolnici obrađeno 700 ranjenika, od toga je 406 bilo hospitalizirano. Najveći priljev ranje-

SLIKA 1.
Medicinski centar, Bjelovar
FIGURE 1.
Bjelovar Medical Centre

nika bio je 29. rujna 1991. godine prilikom napada tzv. JNA na grad Bjelovar, pa smo toga dana primili 100 ranjenika, a 59 ih je bilo hospitalizirano. U toj skupini ranjenika bilo je 30 neprijateljskih vojnika koji su medicinski potpuno zbrinuti. Tog dana s 5 granata pogođeni su paviljoni naše Bolnice, a uništeno nam je i jedno sanitetsko vozilo. Od ukupnog broja ranjenika imali smo 12 s kranio-cerebralnim ozljedama, koje smo transportirali u zagrebačke bolnice, a jedan je ranjenik s multiplom traumom bio ranjen u srce i naši su kirurzi izvadili geler iz lijeve aurikule. Među ranjenicima je bilo i djece, a jedna je 12-godišnja djevojčica iz Daruvara poginula. U posljednje je vrijeme zbog zaostalih mina ranjavanje djece učestalije nego što je to bilo za vrijeme ratnih operacija u gradu Bjelovaru i okolici. Ukupna smrtnost u našoj ustanovi iznosila je nešto manje od 4%. Raspravljajući postotak smrtnosti u našoj ustanovi, koji je nešto više od prosjeka u Republici Hrvatskoj, moramo istaknuti sljedeće čimbenike:

1. Valja imati na umu poznatu činjenicu razornog djelovanja ubojitih sredstava.
2. Neposrednost ratnih zbivanja.
3. Teškoće u evakuaciji ranjenika s prve linije.
4. Teškoće pri transportu ranjenika do naše ustanove, koji se često odvijao preko zaobilaznih poljskih putova, jer su glavne prometnice prema Grubišnom Polju i Pakracu bile blokirane barikadama i na neprestanoj meti neprijatelja.
5. Ozljede ranjenika bile su vrlo teške, najčešće multiple, s velikim brojem kranio-cerebralnih ozljeda (nedo-

statak šljemova!?), što je sve skupa uvjetovalo rezultate liječenja.

U tijeku ratnih zbivanja na Odjel patologije naše Bolnice dovezeno je 150 mrtvih osoba, od kojih je bilo 84 pripadnika MUP-a i HV te 66 civila.

Naše ekipe sastavljene od liječnika, medicinskih tehničara, vozača sanitetskih vozila, neprekidno su boravile u Domu zdravlja Grubišno Polje, DZ Daruvar, a s postrojbama MUP-a i HV bili su na bojištima Pakraca i Istočne Slavonije. Naši liječnici, tehničari i vozači bili su i nosioci ratnog saniteta 105. brigade i samostalnog 55. bataljuna, sve do dolaska trupa UN. Nažalost, izgubili smo jednog liječnika-internista, koji je podmuklo ubijen iz zasjede u okolici Grubišnog Polja na dužnosti s još nekoliko ranjenika. Izgubili smo i jednog liječnika-stomatologa, koji se dragovoljno javio u HV, unatoč lošem zdravstvenom stanju, te je zbog egzacerbacije bolesti umro na istočno-slavonskom bojištu. Liječnici i ostalo medicinsko osoblje zdušno su i požrtvovno obavljali sve poslove ne koristeći godišnje odmore, koji su bili prekinuti s 1. kolovoza 1991. godine, ne osvrćući se na radno vrijeme i uvjete pod kojima su radili. Međutim, 6 liječnika i 18 medicinskih sestara napustilo je svoja radna mjesta i zbog toga im je prekinut radni odnos kao i 12-orici službenika i NKV radnika. Možemo reći da je angažman našeg zdravstvenog osoblja u cijelosti, a napose kirurške ekipe bio izvanredan, čime se možemo podičiti, a što je karakteristika i svih drugih zdravstvenih radnika diljem naše Republike. Brza preobrazba iz mirnodopskog u izvanredno, ratno zdravstvo, te promptna

prilagodba krevetnih kapaciteta za potrebe ranjenika, omogućila je pružanje medicinske pomoći svima koji su je zatražili, a prema načelima moderne medicinske znanosti.

Zahvaljući donacijama, sanitetski, dijagnostički i terapijski materijal bio je dostatan, a u nama najtežem danu – danu »D« – 29. rujna 1991. godine, priskočile su nam u pomoć ekipe iz susjednih zdravstvenih ustanova (MC Koprivnica, DZ Križevci) sa svojim ekipama, pa to

ovom prilikom posebno ističemo. Dobra suradnja s Ministarstvom zdravstva Republike Hrvatske, Glavnim stožerom saniteta Republike Hrvatske, i svim drugim relevantnim čimbenicima na lokalnoj razini, bila nam je od neprocjenjive pomoći, kao i veliko domoljublje naših djelatnika, koje su pokazali u obavljanju povjerenih im zadaća, a koje je imao naš Medicinski centar u domovinskom ratu.

Abstract

ORGANIZATION OF MEDICAL SERVICE OF BJELOVAR MEDICAL CENTRE DURING HOMELAND'S WAR

Luka Ježek and Ivan Cikoja

Bjelovar Medical Center

The war events in the Pakrac, Daruvar and Grubišno Polje region as well as in the Bilogora area are correctly estimated in Medical Centre Bjelovar.

The transformation from civil to war medicine with appropriate expert teams working in relatively protected parts of the hospital has enabled us to provide adequate medical care and treatment of the wounded, according to the principles of the modern medicine.

Key words: organization of medical, war

Received: September, 1992